

Grensejustering mellom Øyer kommune og Lillehammer kommune

Utredning og tilrådning, 2.7.2020

Innhold

1.	Bakgrunn og prosess	3
2.	Utredning	4
2.1	Faktagrunnlag – kommunene, regionen og det omsøkte området.....	4
2.2	Faktagrunnlag - hovedelementer for grensejusteringen	7
3.	Utgangspunkt for Fylkesmannens vurdering	9
3.1	Rettsgrunnlag	9
3.2	Grunnlag for saksbehandling	10
4.	Fylkesmannens vurdering.....	11
5.	Høringsuttalelser	12
5.1	Lillehammer kommune.....	12
5.2	Øyer kommune	13
5.3	Innlandet fylkeskommune	13
5.4	Statens kartverk	13
6.	Tilrådning	13

1. Bakgrunn og prosess

Fylkesmannen mottok 7. desember 2018 søknad fra innbyggere i Lillehammer kommune om flytting av kommunegrense mellom Øyer og Lillehammer kommuner, vedlegg 1.

Søknaden er underskrevet av Vemund Bjørke, Kristian Nordby, Vegard Reistadbakken Hansen, Truls Nordby og Fred Oskar Nordby. Disse utgjør fem av seks husstander som alle ligger i dette aktuelle området. Den siste grunneieren Elin Nordby har gitt samtykke til søknaden. Søkerne ønsker å flytte kommunegrensa 200 meter sørover, slik at området blir tilhørende Øyer kommune.

I søknaden er blant annet følgende momenter vektlagt:

- Søkerne benytter seg av kommunale tjenester (skole, barnehage, legetjenester) på Granrudmoen i Øyer kommune. Det er det kun 1-2 km, mens aktuelle tjenester i Lillehammer kommune er ca 10 km unna.
- Søkerne har større tilknytning til Øyer kommune enn til Lillehammer kommune, og ønsker derfor å utøve sine demokratiske rettigheter der.

I tråd med inndelingslova § 8 orienterte Fylkesmannen 30. januar 2019 kommunene om søknaden. Øyer kommune ønsket en videre utredning av saken og bekreftet i sin tilbakemelding at beboerne i det aktuelle området benyttet bl.a. barnehage, skole, legetjenester og skoletannlege i Øyer. Lillehammer kommune mente at en eventuell grensejustering ikke burde utredes da det etter kommunens vurdering ikke forelå tungtveiende grunner til å gjennomføre utredning. Fylkesmannen anbefalte å utrede grensejusteringen, og saken ble 26. juni 2019 oversendt Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) for beslutning. KMD ga i brev av 10. oktober 2019 Fylkesmannen i Innlandet i oppdrag å gjennomføre en mindre utredning av konsekvensene av en grensejustering mellom de to kommunene.

Fylkesmannen kan gjøre vedtak i mindre saker om justering av kommunegrenser dersom det er enighet om en løsning. Denne saken omhandler et lite areal og berører få innbyggere. Fylkesmannen hadde et møte med søkerne og kommunene 15. mai 2019 for å kartlegge muligheten for å bli enige om en løsning i saken. Det var ikke aktuelt å komme til enighet. Grunnet sakens omfang, mente KMD at Fylkesmannen i utredningsarbeidet på nytt burde sondere mulighetene for at kommunene kunne komme til enighet, slik at Fylkesmannen kunne fatte vedtak i saken. Det ble holdt en befaring på det aktuelle området med tilhørende møte med søkerne og representanter fra kommunene 30. januar 2020. Det var heller ikke i dette møtet grunnlag for å komme nærmere en lokal enighet i saken.

I tillegg til å sondere muligheten for lokal enighet, var formålet med de to møtene og befaringen å få utdypet beskrivelsen av dagens situasjon, få en felles gjennomgang av fordeler og ulemper med en eventuell grensejustering, samt få et inntrykk av det aktuelle området som søknaden omfatter. Referatene fra møtene med tilhørende vedlegg inngår i faktagrunnlaget for utredningen. Referatene er vedlagt, vedlegg 2.1 og 2.2. I tillegg har Lillehammer kommune redegjort nærmere for konsekvenser for kommunen av en ev. justering, vedlegg 3.1. Søkerne har sendt en kommentar til redegjørelsen, vedlegg 3.2.

Søkerne har under prosessen, på bakgrunn av ny informasjon, justert sitt forslag til grense slik at ikke en naboeiendom skulle bli delt i to kommuner. Fylkesmannen legger det siste forslaget til grunn for sin utredning. Uttalelsen fra grunneieren som ble berørt av det opprinnelige forslaget er vedlagt, vedlegg 4.

Alle grunneiere og beboere som blir direkte berørt av en grensejustering har fått gitt sitt syn i saken. Fylkesmannen har derfor ikke sett noen grunn til å gjennomføre en innbyggerhøring.

I kapittel 2 nedenfor gjør Fylkesmannen rede for det samlede faktagrunnlaget i saken. Deretter fremkommer det rettslige utgangspunktet for vurderingen og grunnlaget for saksbehandlingen i kapittel 3. Det redegjøres for Fylkesmannens samlede vurdering og bakgrunn for tilrådning i kapittel 4. Fylkesmannens utredning og foreløpig tilrådning ble sendt på høring til de aktuelle kommunene. En oppsummering av høringsuttalelsene fremkommer i kapittel 5. Fylkesmannens tilrådning er oppsummert i kapittel 6.

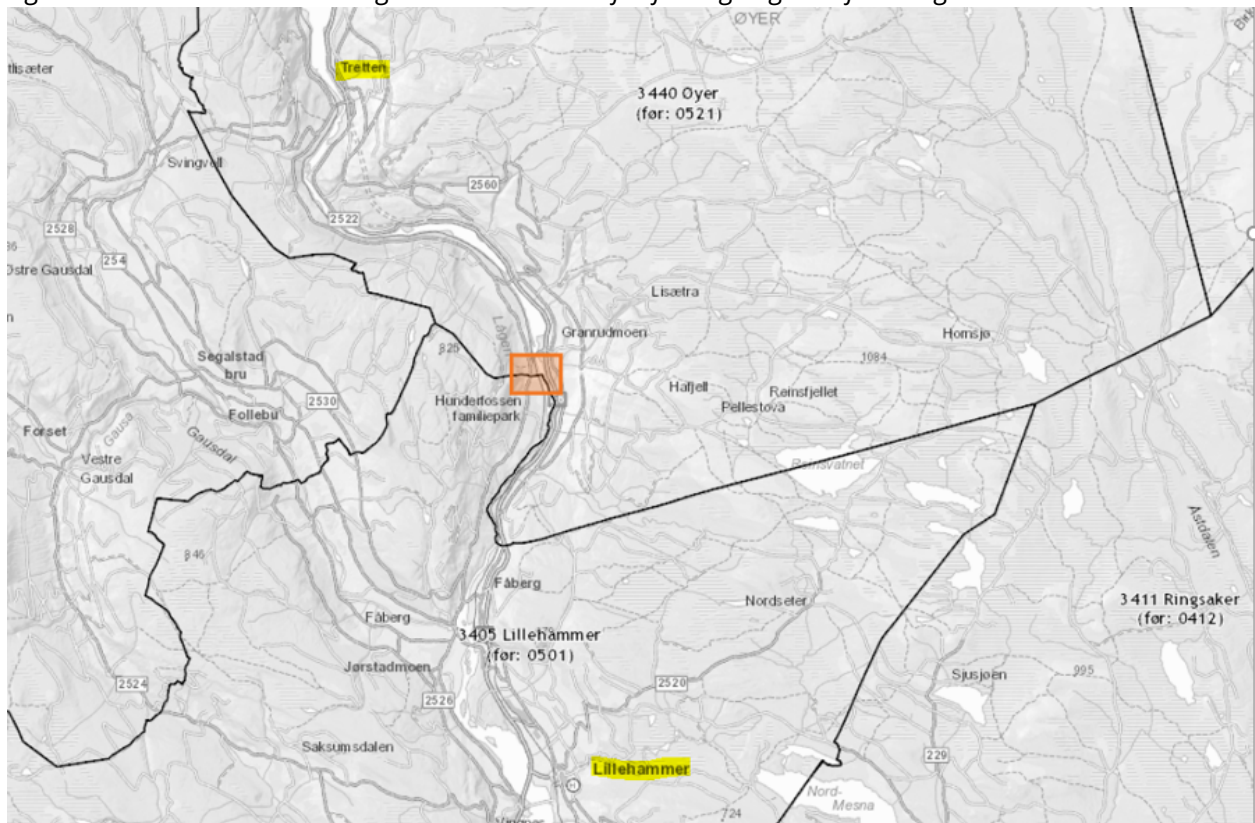
2. Utredning

2.1 Faktagrunnlag – kommunene, regionen og det omsøkte området

Lillehammer og Øyer kommuner ligger i Gudbrandsdalen i Innlandet fylke. Kommunene er en del av Lillehammer-regionen, sammen med Gausdal kommune. Lillehammer er regionsenteret.

Lillehammer kommune sitt areal er 477 km², mens Øyer kommune er 640 km². De har henholdsvis 28 345 og 5 100 innbyggere ved utgangen av 2019. Både E6 og Dovrebanen går gjennom begge kommunene.

Figur 1 Kart over kommunene og avmerket område for forslag til grensejustering

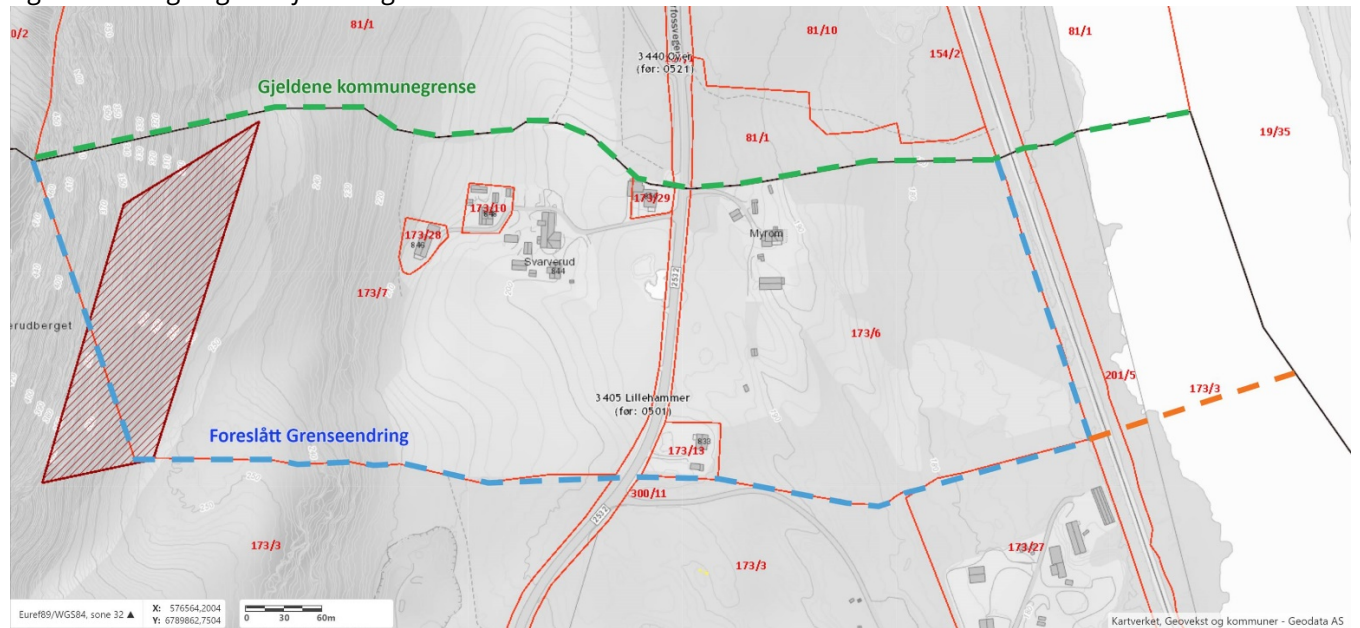
Kart: Fylkesmannen i Innlandet

Figur 2 skisserer den foreslåtte grensejusteringen. Forslaget som ligger til grunn i utredningen er markert med blå stiplet linje. Området som det søkes om å bli innlemmet i Øyer kommune er 232 dekar og ligger på vestsiden av Gudbrandsdalslågen, rett sør for brua på Granrudmoen. Det er i hovedsak et jordbruksområde med et småbruk og fem eneboliger, men har også skog i vest. I øst går jernbanelinjen.

I det opprinnelige forslaget til ny grense ville en justering også berøre ytterligere en grunneier i tillegg til beboerne i det aktuelle området. Deres eiendom, 173/3 i Lillehammer kommune, strekker seg i dag nord helt bort til dagens grense til Øyer. Denne grunneieren ønsker ikke at en justering skal dele deres eiendom mellom de to kommunene. Grunneieren ser det som uhensiktsmessig at eiendommen skal havne i to forskjellige kommuner. Det opprinnelige forslaget til grense er markert med stiplet rød linje i Figur 2. Søkerne har nå justert sitt forslag til at den nye kommunegrensa i øst skal følge jernbanelinja nordover til der hvor grensa går i dag, stiplet blå linje i figuren nedenfor, og det er dette forslaget som legges til grunn i utredningen.

Figur 2 Forslag til grensejustering

Kart: Fylkesmannen i Innlandet

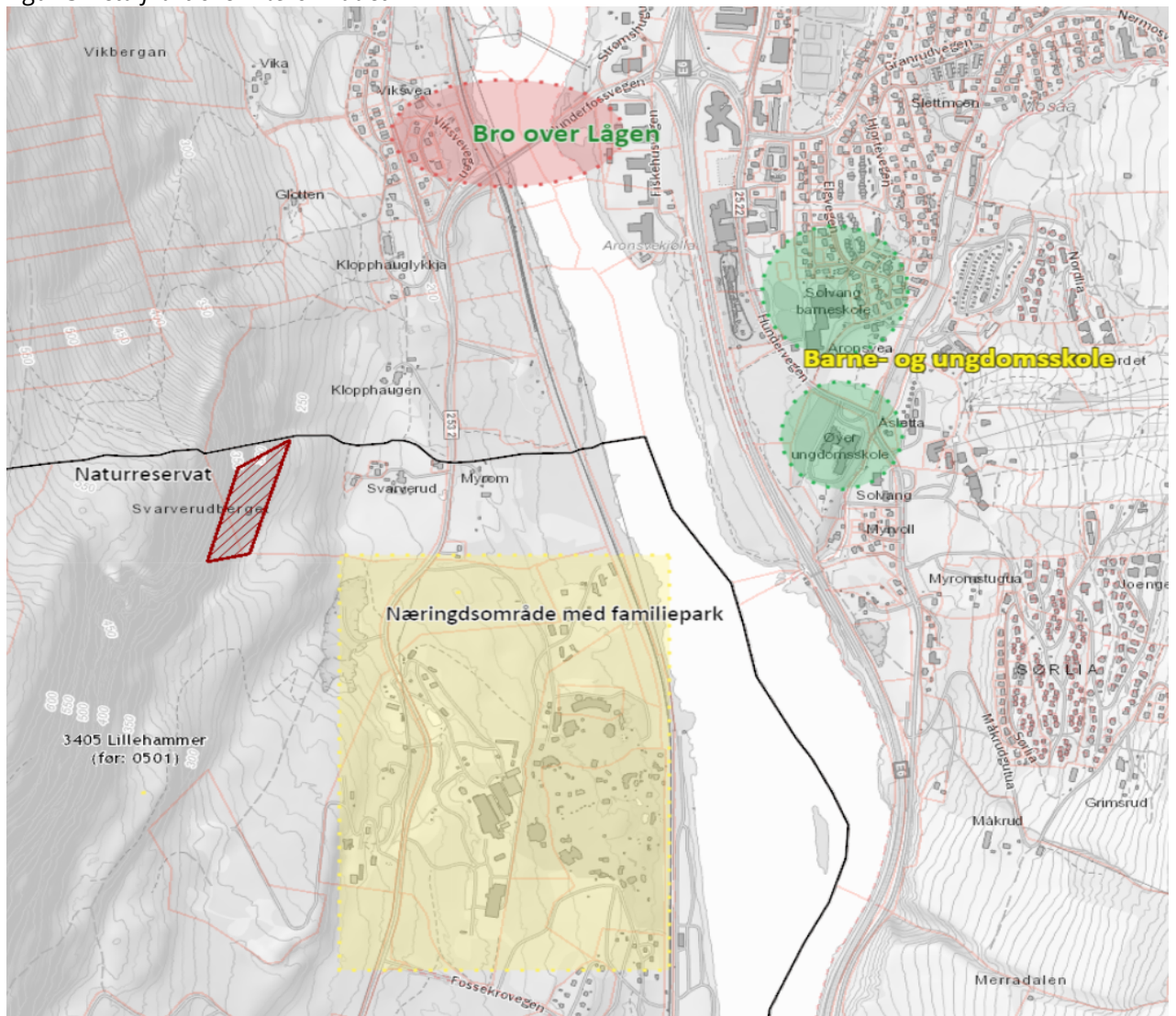
Området ligger i det som var Fåberg kommune frem til sammenslåingen mellom Fåberg og Lillehammer kommuner på 60-tallet. Brua over Gudbrandsdalslågen til Granrudmoen som ble bygget på 1990-tallet gjorde veien til handelssentrum og kommunale tjenester i Øyer kommune lettere tilgjengelig for beboere i det aktuelle området.

Figur 3 gir mer detaljer for området. Nærmeste nabo i Øyer er bosatt ca 50 meter fra dagens kommunegrense. Beboerne i boligfeltene nordover tilhører Øyer kommune og barne- og skoletilbudet der. Sør for området ligger areal for næringsaktørene Hunderfossen Eventyrpark og Norsk vegmuseum, og nærmeste bolig sørover er over 1 km unna. Ifølge Lillehammer kommune er det ingen kjente utviklingsplaner hos de nevnte næringsaktørene som på kort sikt vil påvirkes av en eventuell grensejustering.

Deler av Svarverud naturreservat vil bli berørt ved en ev. grensejustering, merket med skravert rødt i Figur 3. Svarverud naturreservat er regulert i *Forskrift om fredning for Svarverud naturreservat, Lillehammer kommune, Oppland Fylke*. En endring av grensen slik at reservatet vil ligge i både Øyer og Lillehammer kommuner, innebærer at det må gjøres endringer i verneforskriften slik at forskriften forvaltes av begge kommuner. Utover dette vil ikke en justering ha betydning for naturreservatet. Alle heftelser vil fortsatt være gjeldende.

Figur 3 Detaljkart over nærområdet

Kart: Fylkesmannen i Innlandet

Lillehammer og Øyer kommuner er del av samme bo- og arbeidsmarkedsregion, sammen med Gausdal kommune. Det er stor grad av arbeidspendling mellom kommunene, i størst omfang til Lillehammer. Det er ca 75 prosent av de som bor i Lillehammer også jobber i Lillehammer, mens av sysselsatte som bor i Øyer er det 35 prosent som reiser til Lillehammer for å jobbe. Det er 44 prosent av de som bor i Øyer som også jobber i Øyer. I Gausdal er det 32 prosent som pendler til Lillehammer. Det er mindre pendling fra Lillehammer til Øyer og Gausdal og mellom Øyer og Gausdal.

Tabell 1: Andel sysselsatte og arbeidssted, Lillehammerregionen

	Arbeidssted		
	Lillehammer	Øyer	Gausdal
Sysselsatte bosted Lillehammer	75 %	3 %	2 %
Sysselsatte bosted Øyer	35 %	44 %	5 %
Sysselsatte bosted Gausdal	32 %	4 %	52 %

Kilde: SSB

2.2 Faktagrunnlag - hovedelementer for grensejusteringen

Nedenfor omtales faktagrunnlaget for de punktene som det legges vekt på i utredningen.

2.3.1. Tjenestetilbud og lokal medvirkning

Søkerne fremhever at de i stor grad benytter tjenester i Øyer kommune, som skole, barnehage, legetjenester, kulturelle tilbud m.m. I tillegg utføres hverdagslige gjøremål som handel og sosiale aktiviteter i Øyer. Av de berørte søkerne er det også flere eldre, disse ønsker helsetjenester i Øyer når det eventuelt blir nødvendig. Det er her de kan treffe andre jevngamle fra lokalområdet.

Søkerne vektlegger videre at de opplever en uforutsigbarhet knyttet til skole- og barnehageplass og til om det gis et tilfredsstillende, enhetlig tjenestetilbud ved større endringer i tjenestebehov. Selv om det er samarbeid mellom kommunene mener søkerne at det kan være utfordringer knyttet til koordinering av tjenestene. Etter søkerens syn stiller dagens løsning store krav til dem som innbyggere til å følge opp tiltak og tjenestetilbud. Dette er ressurskrevende. Søkerne legger videre vekt på at usikkerheten knyttet til fremtidige tjenestebehov gjelder både for dagens beboere og for generasjonene fremover.

Søkerne oppfatter seg i dag som en del av Øyer kommune. Søkerne uttrykker at de ønsker å ha demokratisk påvirkning i den kommunen der de benytter tjenester, både gjennom valg og politisk aktivitet.

Det er etablert interkommunale samarbeid på en rekke områder mellom kommunene i regionen. For oppvekstsektoren er det felles tjenester for bl.a. barnevernvakt, legevakt, introduksjonsprogram for flyktninger og oppfølgingsteamet FACT (psykisk helse/rus). For de tjenestene som ikke er felles er det etablert et godt samarbeid mellom kommunene. Det er lagt til rette for at barn skal få skole- og barnehageplass på tvers av kommunegrensene. Lillehammer kommune mener at dette ivaretar den enkeltes ønske godt. Ved skolegang i andre kommuner betaler hjemkommunen for en «gjesteplass». Satsen er beregnet ut fra prisen på en grunnskoleplass og er i dag ca. 100 000 kroner per elev per år.

Elever som trenger pedagogisk-psykologisk utredning/oppfølging vil vanligvis bli utredet fra pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) i den kommunen de går på skole. Vedtak vil som hovedregel også fattes i denne kommunen. Det er barnets hjemkommune som betaler for individuelle tiltak/spesialundervisning som iverksettes.

Elever som går på skole i en annen kommune vil motta skolehelsetjenester fra denne kommunen som en del av skoletilbudet. Øvrige helsestasjonstjenester, barnevernstjenester, NAV-tjenester og andre oppfølgingstilbud innenfor oppvekstsektorens virkeområde ytes ved behov av hjemkommunen.

De to kommunene uttrykker at de i dag har en god samarbeidsrelasjon. Kommunene har gode avtaler seg imellom, og Lillehammer kommune betaler i dag Øyer kommune for tjenester for de aktuelle søkerne. Kommunene understreker at de er innstilt på å finne gode løsninger også fremover, uavhengig av om grensen justeres eller ikke.

Lillehammer kommune mener at initiativet i liten grad handler om mangel på praktiske løsninger knyttet til dagens kommunegrense da de geografiske avstandene er begrenset og samarbeid mellom kommunene er godt etablert. Kommunen mener initiativet synes å være en følge av personlige preferanser, og påpeker at personlige preferanser i et lengre tidsperspektiv vil være skiftende alt ettersom hvem som bor hvor og hvor de har sitt arbeidssted m.m. De etablerte

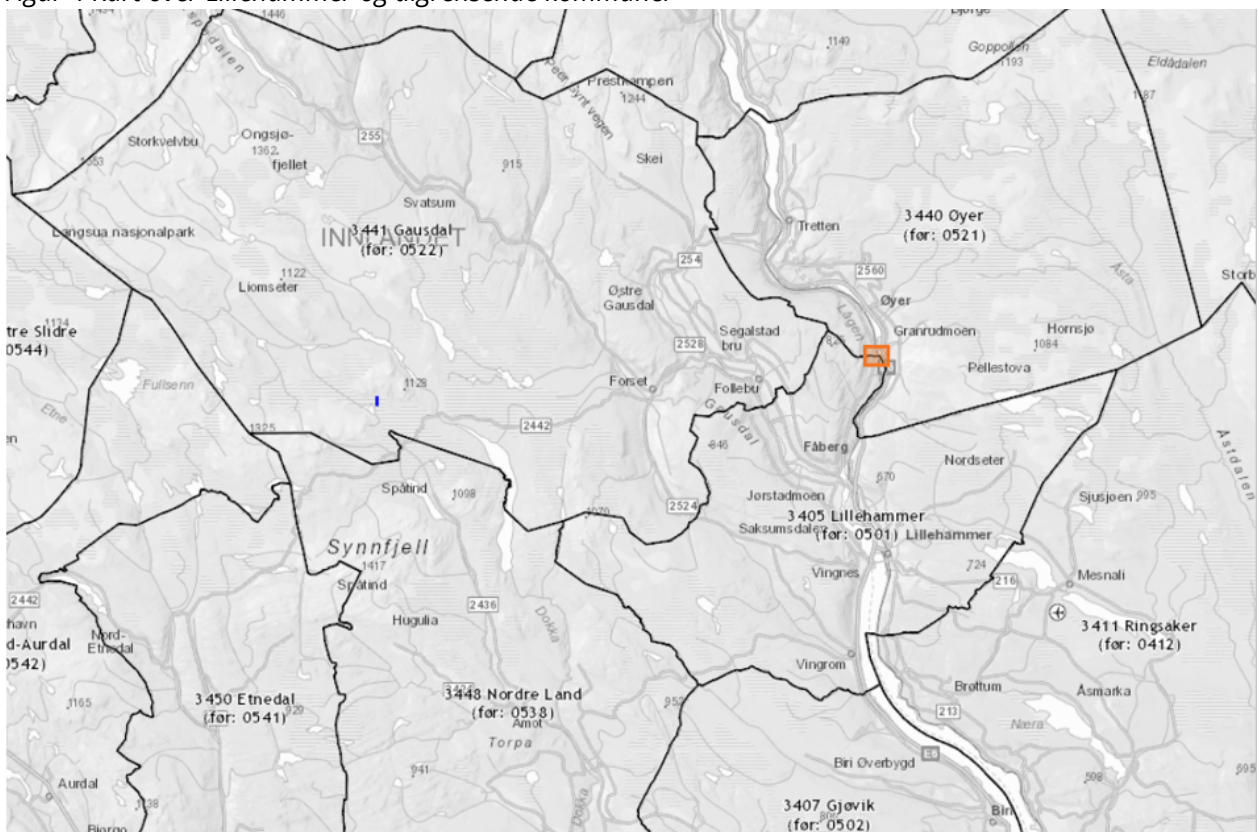
samhandlingsmønstrene går på tvers av kommunegrensene for mange innbyggere på en rekke områder og endres over tid.

Søkerne er av en annen oppfatning. De mener at eiendommene er naturlig tilknyttet til Øyer. Siden det kun er noen hundre meter til nærmeste byggefelt på Øyer og disse går på barnehage og skole i Øyer, er det helt naturlig at de berørte eiendommene her ønsker dette uavhengig av hvem som bor der. Søkerne påpeker at det som kan defineres som nabolaget vil samles i en felles kommune med en grensejustering. Ferdsløse går naturlig innom Øyer hvor av/påkjøring E6 ligger, og der ligger også alt av kommunale tjenester og servicetilbud. Eiendommene har hovedsakelig vært i samme familier i mange generasjoner og tilhørigheten har vært mot Øyer mange tiår for samtlige. Dagens grense utgjør, etter søkers syn, en ulempe for den som ønsker å ta over eiendommene.

2.3.2. Kommunestruktur

Lillehammer kommune mener at dersom søkerne vinner frem med sitt krav om grensejustering på grunnlag av argumentene i denne saken, vil det kunne skape presedens for andre grenseområder. I tillegg til Øyer gjelder dette grenseområdene mot Ringsaker kommune, Gjøvik kommune og Gausdal kommune. For Lillehammer kommune vil dette både kunne være saker der innbyggere kan ønske seg inn i kommunen og innbyggere som kan ønske seg til annen kommune.

Figur 4 Kart over Lillehammer og tilgrensende kommuner

Kart: Fylkesmannen i Innlandet

Lillehammer kommune påpeker at grensejusteringsaker er ressurskrevende for kommunen med betydelige økonomiske konsekvenser og presedensvirkninger. Kommunen understreker at det bør være høy terskel for statlige myndigheter for å gripe inn i det kommunale selvstyret og vedta grensejustering mot kommunens vilje.

Avstanden mellom det største tettstedet i Øyer, Granrudmoen, og sentrum i Lillehammer er kun 17 km, og mange pendler derfor daglig til Lillehammer. Dette gjør at Lillehammer kommune jevnlig mottar henvendelser fra innbyggere i Øyer kommune som av praktiske årsaker ønsker å benytte kommunale tjenestetilbud som for eksempel helsestasjonen på Lillehammer. Skoleplass i andre kommuner er også aktuelt i de øvrige grenseområdene for Lillehammer kommune. Lillehammer kommune fremhever at de prioriterer å legge til rette for dette.

Lillehammer kommune mener at selv om det aktuelle arealet totalt sett er lite, vil likevel tap av arealet være negativt for kommunen. Lillehammer kommune er arealmessig en liten kommune. Selv om det ikke foreligger konkrete planer knyttet til arealet denne saken gjelder, så påpeker Lillehammer at dette likevel er en del i kommunens arealreserve for fremtidige behov.

2.3.3. Økonomiske konsekvenser

Lillehammer kommune har gjort et anslag over økonomiske konsekvenser ved en grensejustering. En eventuell flytting av kommunegrensen i denne saken vil innebære et årlig økonomisk tap for kommunen. Lillehammer kommune har beregnet årlig inntektstap i form av skatt, rammetilskudd og eiendomsskatt til å ligge mellom 750 000 – 800 000 kroner per år. Beregningene er basert på gjennomsnittsbetraktninger og modellberegning for skatt og rammetilskudd, hvor rammetilskudd har størst betydning. Neddiskontert utgjør det årlige inntektstapet et betydelig beløp for kommunen.

3. Utgangspunkt for Fylkesmannens vurdering

3.1 Rettsgrunnlag

Det er inndelingsloven som regulerer endring av kommunegrenser. Inndelingsloven gir innbyggere, grunneiere og næringsdrivende med forretningssted i kommunen, rett til å fremme en søknad om å utrede en grensejustering. Departementet avgjør om en slik utredning skal settes i gang.

Inndelingsloven sier i seg selv ikke noe om når en grense bør endres eller hvor grensen bør gå, men angir regler for hva som skal skje fra det er tatt initiativ til en endring og til endringen er gjennomført. Inndelingsloven sier heller ingenting om hvordan de ulike momentene i en grensejusteringssak skal vektlegges. Det vil i hver enkelt sak måtte gjøres en konkret og helhetlig vurdering sett opp mot sakens art og omfang. Den som står ansvarlig for utredningen må avgjøre hva som er nødvendig å utrede i hver enkelt sak. Det er i vurderingen relevant å se til lovens formålsregel i § 1 og til forarbeidene til loven (Ot.prp. nr. 41 (2000-2001)).

Formålsregelen skal veilede for tolkning og bruk av reglene i loven og formidler sentrale verdier som ligger bak reglene i loven. Det går frem av formålsregelen i § 1 at formålet med loven er å *«leggje til rette for ei kommune- og fylkesinndeling som innafor ramma av det nasjonale fellesskap kan sikre eit funksjonsdyktig lokalt folkestyre og ei effektiv lokalforvaltning. Endringar i kommune- og fylkesinndelingar bør medverke til å skape formålstenlege einingar som kan gi innbyggjarane og næringslivet tilfredsstillande tenester og forvaltning.»* Videre fremgår det at loven skal *«byggje på prinsippet om lokal medverknad og initiativrett til grenseendringar»*. Dette innebærer at departementet gjør en konkret og helhetlig vurdering, der flere momenter vil være relevante. Departementet har rom for et vidt skjønn i vurderingen av om det skal gjennomføres en grenseendring eller ikke.

Det står i forarbeidene at overføring av små geografiske areal med få innbyggere vil ha færre og mindre virkninger å utrede enn overføring av store areal med flere innbyggere. Av forarbeidene fremgår det videre at opplysninger om folketall, areal, geografi, topografiske forhold, kommunikasjonsforhold og plangrunnlag i kommunene kan være viktig å hente inn i grensejusteringssaker. For saker av større omfang kan følgende opplysninger være aktuelle å hente

inn: Demografiske utviklingstrekk, flytteaktivitet, pendling, næringsstruktur, næringsutvikling, byggemønster, arealbruk, inntekts- og utgiftstruktur, det kommunale tjenestetilbudet og interkommunalt samarbeid.

Det står videre i forarbeidene at «*Departementet presiserte i høyringsnotatet at den kjensla innbyggjarane har av å høyre til ein stad, vil vere eit kriterium som alltid vil vege tungt i konkrete saker.*» Det ble likevel ikke tatt inn særskilte kriterier i lovteksten bl.a. for å unngå at de nevnte kriteriene skulle oppfattes som en uttømmende liste. Det står likevel i forarbeidene at identitetskriteriet i praksis vil inngå som et sentralt element i vurderingen av den enkelte sak.

Inndelingslova § 10 sier at kommunestyret bør innhente innbyggernes synspunkt på forslag til grensejustering. I forarbeidene til loven er det i ulike kapitler drøftet hvordan innbyggerhøringer skal vektlegges. I kapittel 2 skriver departementet bl.a.: «*Høyring av innbyggjarane – mest konkret gjennom lokale folkerøystingar – er i praksis eit viktig moment i ei inndelingssak. Særleg i grensejusteringssaker har det vore lagt vekt på ein dokumentasjon av folkemeininga.*»

Videre er det omtalt i forarbeidene at departementet ikke vil pålegge kommunene en plikt til å holde innbyggerhøring. Bakgrunnen er bl.a. at det er stor variasjon i sakenes omfang og art. Dersom saken er liten, og for eksempel bare vil ha virkning for noen få personer, vil en omfattende høring fremstå som overdimensjonert og det kan også være andre saker som det ikke er hensiktsmessig å ha en bred høring hos befolkningen.

Departementet tilrådde i forarbeidene til loven å hente inn uttalelse fra grunneiere og andre med rettigheter i det aktuelle området.

3.2 Grunnlag for saksbehandling

Det er Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) som skal avgjøre grensejusteringssøknaden. Fylkesmannen skal utrede saken og gi en tilrådning til departementet. Fylkesmannen er i brev av 10. oktober 2019 bedt om å gjøre en mindre utredning av konsekvensene ved en eventuell grensejustering mellom Øyer og Lillehammer kommuner. Grunnet sakens omfang, mente departementet at man på nytt burde sondere mulighetene for at kommunene kunne komme til enighet, slik at Fylkesmannen kunne fatte vedtak i saken. Dersom kommunene ikke kom til enighet, skulle Fylkesmannen vurdere hva som var nødvendig å innhente av ytterligere informasjon i saken for å kunne gi sin tilrådning til departementet.

Departementet presiserer i sine vedtak i grensejusteringssaker at grensejusteringer først og fremst bør være et redskap for å tilpasse kommunegrenser til eksisterende samhandlingsmønstre og innbyggernes bruk av kommunale tjenester.

Inndelingslovens §§ 9 og 10 slår fast at kommunestyrene som saken gjelder, skal få uttale seg og innbyggerne sitt synspunkt på forslag til grenseendring bør hentes inn. Videre er det presisert fra KMD at det skal legges til rette for at Kartverket, Øyer og Lillehammer kommuner skal få uttale seg om fylkesmannens utredning og tilrådning før den oversendes departementet.

Kommunestyret i Lillehammer, kommunestyret i Øyer, Innlandet fylkeskommune og Kartverket har fått saken på høring. Fylkesmannen har i tillegg gjennomført to møter og en befaring på området, der initiativtaker og de to kommunene har hatt anledning til å legge frem sitt syn på saken, se møtereferatene i Vedlegg 2.1 og 2.2. Pga utbruddet av Covid-19 i mars ble utredningen forsinket

sammenlignet med tidsplanen skissert i referat fra befaringen. Utredningen med anbefaling er også sendt alle berørte grunneiere i kopi i høringsrunden.

Faktagrunnlaget i saken er etter vår mening godt nok til å gi en tilrådning til departementet og de relevante instanser har fått gitt sine synspunkt i saken, jf. inndelingsloven §§ 9 og 10.

4. Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen har lagt vekt på at dette er en liten sak som berører få innbyggere og har gjennom to møter med partene undersøkt muligheten for at kommunene kunne komme til lokal enighet. Dette har ikke ført frem. Etter vår vurdering innebærer sakens omfang at konsekvensene av en justering vurderes som oversiktlig og relativt liten for kommunene. Fylkesmannen har derfor i denne utredningen lagt vekt på å vurdere de momentene som gjør at søkerne opplever at dagens kommunegrense er uhensiktsmessig. Fylkesmannen har lagt vekt på at grensejusteringer først og fremst bør være et redskap for å tilpasse kommunegrenser til eksisterende samhandlingsmønstre og innbyggernes bruk av kommunale tjenester.

Fylkesmannen legger i vurderingen vekt på at alle berørte innbyggere står bak søknaden. Fylkesmannen støtter søkerne i at dagens grense ikke er den mest hensiktsmessige grensen for beboerne ut fra dagens samhandlingsmønster og bruken av tjenestetilbudet. Søkerne legger vekt på at det for dem er en uforutsigbarhet knyttet til helheten i tilbudet og til fremtidige avtaler og tjenestetilbud. Fylkesmannen ser også at dagens tjenestetilbud og samarbeidsavtaler krever ekstra oppfølging fra søkerens side for å sikre at videreføring, rett oppfølging og sammenheng i tilbudene blir ivaretatt. Fylkesmannen legger også vekt på at søkerne i dag opplever at de ikke har demokratisk påvirkning i den kommunen der de benytter tjenester, både gjennom valg og politisk aktivitet.

Fylkesmannen legger videre vekt på hensiktsmessigheten ved grensen ut fra geografiske egenskaper. Fylkesmannen støtter søkerne i at området bør sees i sammenheng med nærmeste boligfelt nordover, der beboerne bor i Øyer kommune og da tilhører barne- og skoletilbudet der. Justeringen vil slik sett innebære en samling av et nabolag i samme kommune. Fylkesmannen legger her også vekt på at det har vært en endring i infrastrukturen tilknyttet det aktuelle området. Brua over Gudbrandsdalslågen til Granrudmoen som ble bygget på 1990-tallet gjorde veien til handelssentrum og kommunale tjenester i Øyer kommune mye kortere, og er i dag den naturlige adkomstveien til området. Etter Fylkesmannens vurdering er det mer naturlig å se det aktuelle området i sammenheng med boligfelt nordover enn tilhørende næringsområdet sørover.

Samtidig mener Fylkesmannen at det gode samarbeidet mellom kommunene tilsier at begge kommuner vil legge til rette for gode løsninger og tjenester for disse innbyggerne fremover uavhengig av en grensejustering. Kommunene samarbeider i dag godt, og det vil være stort behov for samarbeid og samordning i regionen også fremover. Fylkesmannen støtter kommunenes vurdering av at gode tjenestetilbud vil bli ivaretatt også med uendret grense.

Fylkesmannen i Oppland anbefalte i sin tilrådning i kommunereformen en sammenslåing av de tre kommunene Lillehammer, Øyer og Gausdal. Fylkesmannens oppfatning er at disse tre kommunene ville vært best rustet til å møte fremtidens utfordringer i fellesskap. Kommunene Lillehammer, Gausdal og Øyer utgjør et felles bo- og arbeidsmarkedsområde, de har et ustrakt interkommunalt samarbeid og det er korte avstander mellom kommunene. Dette er argumenter som løftes frem også i denne saken for at det er av liten betydning akkurat hvor grensen går. Det er fortsatt Fylkesmannens vurdering at kommunene burde arbeide mot en kommunesammenslåing i

Lillehammerregionen. Fylkesmannen mener dermed at den beste løsningen for en uhensiktsmessig grense i området ville være en kommunesammenslåing.

Fylkesmannens forstår bekymringen fra Lillehammer om at det kan komme flere grensejusteringssaker i kjølvannet av denne, og vi har forståelse for at dette er krevende saker for kommunen. Fylkesmannen anbefalte i sitt kommunereformarbeid at det burde vurderes en grensejustering mellom Lillehammer kommune og Ringsaker kommune, da nordre del av Ringsaker er en del av Lillehammer-regionen som bo- og arbeidsmarkedsregion. Fylkesmannen verdsetter kommunenes prioritering av samarbeid og tilrettelegging for gode tjenester på tvers av grensene, og støtter Lillehammer kommune i at det er viktig at det er tjenesteproduksjon som settes i fokus, ikke ressurser til mindre justeringer av grensen. Samtidig vurderer Fylkesmannen at søkeres behov og bruk av tjenester veier tyngre i denne saken.

Økonomi er ikke trukket frem som tungtveiende argument mot en grensejustering fra kommunenes side. Ved en eventuell grensejustering skal det gjennomføres et økonomisk oppgjør mellom kommunene, jf. Inndelingslova §§ 18, for å hindre utilsiktede økonomiske konsekvenser for kommunene. Fylkesmannen vurderer det slik at de økonomiske konsekvensene ved en eventuell grensejustering vil være innenfor det som er forventet løst gjennom oppgjørsreglene.

Etter en helhetsvurdering tilrår Fylkesmannen at grensen endres i tråd med forslaget som er skissert i denne utredningen. Søkeres behov for og bruk av tjenester, innbyggernes tilhørighet og mulighet for demokratisk påvirkning i den kommunen de benytter tjenester og de geografiske elementene ved området er vurdert som de tungtveiende elementer i denne saken. Dersom kommunene i nær fremtid gjør vedtak om sammenslåing vil det ikke være grunnlag for en grensejustering.

5. Høringsuttalelser

Fylkesmannens utredning og tilrådning ble i brev av 20. mars sendt på høring til de aktuelle kommunene, Innlandet fylkeskommune og Kartverket, med høringsfrist 26. juni. Alle høringsuttalelser ligger ved (Vedlegg 5.1-5.3). Det kom ikke vesentlig ny informasjon i høringsrunden, og det er dermed ikke gjort vesentlige endringer i utredningen sammenlignet med den som ble sendt kommunene. Hovedelementene fra uttalelsene er sammenfattet nedenfor.

5.1 Lillehammer kommune

Lillehammer kommunestyre hadde saken til behandling 18. juni 2020 og fattet vedtak om at kommunestyret går imot en grensejustering mellom Lillehammer og Øyer kommuner. Kommunen viser i sin konklusjon i saken til at kommunen mener Fylkesmannens utredning gir en dekkende beskrivelse av partenes syn og de forhold som er vurdert. Kommunen har forståelse for de argumenter søker anfører i sin søknad, men vil av følgende grunner likevel gå imot en grensejustering:

- Grensejusteringssaker er ressurskrevende for kommunen med betydelige økonomiske konsekvenser og presedensvirkninger. Dersom søkerne vinner fram med sitt krav om grensejustering på grunnlag av argumentene i denne saken, vil det kunne skape presedens for andre grenseområder.
- Det bør være en høy terskel for statlige myndigheter for å gripe inn i det kommunale selvstyret og vedta en grensejustering mot kommunens vilje.
- Lillehammer kommune er en arealmessig liten kommune og det er mangel på arealer. Selv om det ikke foreligger konkrete planer for det aktuelle arealet, vil det være negativt for Lillehammer kommune å miste areal ved en eventuell grensejustering.

- Det er gode samarbeidsrelasjoner mellom Lillehammer og Øyer, også på områder der kommunene ikke har felles tjenester. De geografiske avstandene er begrenset, både i regionen og i det aktuelle området.
- De etablerte samhandlingsmønstrene i regionen går på tvers av kommunegrensene for mange innbyggere på en rekke områder og endres over tid.
- Lillehammer kommune er innstilt på å finne gode løsninger også framover, uavhengig om grensen justeres eller ikke.

5.2 Øyer kommune

Øyer kommunestyre behandlet saken 18. juni 2020 og vedtok følgende høringsuttalelse:

- Øyer kommune støtter Fylkesmannens tilråding om grensejustering mellom Øyer og Lillehammer kommune.
- Øyer kommune mener at de berørte eiendommene er naturlig tilknyttet til Øyer. Det er bare noen hundre meter til nærmeste boligfelt og det har vært tradisjon i generasjoner for at innbyggerne i området bruker tjenestetilbudet i Øyer.
- Øyer kommune mener at dagens grense er uhensiktsmessig ut fra både infrastruktur og tjenestetilbud.
- Øyer kommune støtter en grensejustering da det er viktig at beboere med en naturlig tilknytning til vår kommune kan få mulighet til demokratisk påvirkning i den kommunen der de benytter tjenester.

5.3 Innlandet fylkeskommune

Innlandet fylkeskommune har ikke gitt noen uttalelse til saken.

5.4 Statens kartverk

Kartverket viser i sin tilbakemelding til at den foreslåtte endringen ikke omfatter mange matrikkelenheter og er dermed ikke teknisk vanskelig å gjennomføre i matrikkelen. De viser imidlertid til at grensene til en matrikkelenhet mot øst og sør er vist som usikre i matrikkelen, og de er registrert med dårlig nøyaktighet. For å unngå at det oppstår tvil om forholdsvis store arealer, anbefaler Kartverket at kommunen setter av nok tid til å kartlegge disse grensene før eventuell ikrafttredelse av vedtaket.

Kartverket viser videre til at deler av fylkesvei 319 deles i den nye kommunegrensen. Kommunen må også avklare om matrikkelenheten uten teig på gårdsnummer 173 omfattes av den foreslåtte endringen.

Utover dette har ikke kartverket merknader til den foreslåtte endringen. Kartverket viser imidlertid til at det ville være en fordel om det lot seg gjøre om ikrafttredelse for justeringen blir satt til 1. januar 2021, men det forutsetter at vedtak fra departementet fattes så raskt at Lillehammer kommune får nok tid til å fullføre nødvendig matrikulært arbeid. Dersom det ikke lar seg gjøre er det ønskelig fra Kartverkets side at ikrafttredelsesdato ikke blir satt tidligere enn 1. mai 2021.

6. Tilråding

Etter en helhetsvurdering tilrår Fylkesmannen at grensen endres i tråd med forslaget som er skissert i denne utredningen. Dersom kommunene i nær fremtid gjør vedtak om sammenslåing vil det ikke være grunnlag for en grensejustering.